

RIIGI TUGITEENUSTE
KESKUS

Mittetulundusühing Tartu Regiooni
Energiaagentuur
Narva mnt 3
Tartu linn, 51009

11.04.2025

nr 11.3-1/25/1802

OTSUS

finantskorrektsiooni tegemise ja taotluse rahuldamise otsuse muutmise kohta

Riigi Tugiteenuste Keskus (registrikood 70007340, edaspidi *rakendusüksus*) teeb meetme „Regionaalareng“ tegevuse „Regionaalpoliitika, piirkondade ja piiriülese koostöö areng“ raames otsuse Mittetulundusühing Tartu Regiooni Energiaagentuur (edaspidi *toetuse saaja* või *hankija*) projektis „Tartumaa roheenergeetika kompetentsikeskuse loomine“ (nr 2021-2027.5.02.23-0206; edaspidi *projekt*).

Rakendusüksus tuvastas projekti kulude kontrollimise käigus, et toetuse saaja partner Kambja Vallavalitsus ei ole lihthanke nr 282316 „SA Aarike Hoolduskeskuse päikeseelektrijaama rajamine“ läbiviimisel järginud riigihangete seaduses (edaspidi *RHS*) sätestatud nõudeid, mistõttu kohaldab rakendusüksus antud rikkumisega seotud kulude osas finantskorrektsiooni ning **loeb mitteabikõlblikuks 25% lihthankega nr 282316 seotud abikõlblikest kuludest.**

Otsuse tegemise aluseks on perioodi 2021-2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse (edaspidi *ÜSS*) § 28, Vabariigi Valitsuse 12.05.2022 määruse nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ (edaspidi *ÜM2022*) § 34 lg 1 punkt 2, § 35 lg 1, § 36, Vabariigi Valitsuse 01.09.2014 määruse nr 143 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse maksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord“ (edaspidi *ÜM2014*) § 22⁸, riigihalduse ministri 19.12.2022 määruse nr 65 „Toetuse andmise tingimused ja kord meetmes „Atraktiivne piirkondlik ettevõtlus- ja elukeskkond““ (edaspidi *meetme määrus*) § 32, 18.01.2024 toetuse rahuldamise otsus nr 11.2-49/24/47 punkt 7.5 (edaspidi *TRO*), samuti projekti raames esitatud kuludokumendid (edaspidi *KD*) ja toetuse saajaga peetud kirjavahetus.

ÜM2022 § 10 lõike 2 kohaselt peab partner täitma §-s 11 nimetatud kohustusi, mille lõike 1 kohaselt on ta kohustatud järgima riigihangete seadust, kui ta on hankija riigihangete seaduse tähenduses. Kambja Vallavalitsus on avaliku sektori hankija RHS § 5 lg 2 p 2 tähenduses ja on kohustatud seega läbi viima riigihanke, järgides RHSis sätestatud korda.

1. Hankija on lihthanke nr 282316 jätnud kvalifitseerimata pakkujaid, kes vastasid hanketeates kehtestatud kvalifitseerimise tingimusele

1.1 Rikkumise asjaolud

Toetuse saaja partner on viinud läbi lihthanke nr 282316 „SA Aarike Hoolduskeskuse päikeseelektrijaama rajamine“ (hanketeade avaldati 18.07.2024; *edaspidi hange nr 282316*), mille raames esitati neli pakkumust. Menetluse tulemusena sõlmis hankija edukaks tunnistatud pakkujaga Diotech OÜ (edaspidi *edukas pakkuja* või *töövõtja*) töövõtulepingu nr 12-17/42 maksumusega 68 647,06 eurot (summa koos km-ga).

Hankija kehtestas hankes nr 282316 järgmised kvalifitseerimise tingimused:

- pakkuja majandusliku ja finantsseisundi kontrollimiseks seatud tingimuse kohaselt peab pakkuja viimase kolme lõppenud majandusaasta (2021, 2022, 2023) netokäive olema vähemalt 160 000 eurot igal aastal (viide seadusele RHS § 100 lg 1 p 4).
- pakkuja tehnilise ja kutsealase pädevuse kontrollimiseks seatud tingimuse kohaselt peab pakkuja olema hanketeate riiklikus riigihangete registris avaldamise kuupäevale eelneva 60 kuu jooksul nõuetekohaselt täitnud vähemalt kaks (2) hankeesemele sarnast ehitustöö töövõtulepingut. Hankeesemele sarnaseks ehitustööks peab hankija lepingut, mille sisuks oli vähemalt päikesepaneelide installeeritava võimsusega 40 kW või enam päikeseelektrisüsteemi rajamine ehitustööde peatöövõtjana. Pakkuja peab olema nimetatud tööd teostanud sõlmitud lepingu ja hea tava kohaselt. Pakkuja esitab esialgse tõendina sõlmitud ja nõuetekohaselt täidetud lepingute andmed hankepassis - lepingute nimekirja koos lepingupartnerite nime, kontaktandmete, hanke objekti, päikeseelektrisüsteemi installeeritud võimsuse ning lepingu kehtivusajaga. Kui lepingud on sõlmitud riigihanke tulemusena, siis ka riigihanke viitenumbri (viide seadusele RHS § 101 lg 1 p1).

Hanke nr 282316 alusdokumendi punktis 5 „Nõuded pakkujale, pakkuja kõrvaldamine ja kvalifitseerimine“ on sätestatud järgmised tingimused:

- punkt 5.4 „*Riigihankest kõrvaldamise alused, nõuded pakkuja majanduslikule- ja finantsseisundile ja tehnilisele ning kutsealasele pädevusele on sätestatud Hankepassis.*“;
- punkt 5.5 „*Pakkuja kinnitab hankepassis kõrvaldamise aluste puudumist ning Hankija teostab Riigihangete Registri vahendusel kõrvaldamise aluste puudumise kontrolli.*“;
- punkt 5.7 „*Juhul, kui pakkuja tugineb kvalifitseerimise tingimustele vastavuse tõendamiseks teise isiku vahenditele, peab pakkuja esitama teise isiku hankepassi. Teisel isikul ei tohi esineda RHS § 95 lg 1 sätestatud kõrvaldamise asjaolusid.*“;
- punkt 5.8 „*Kui pakkuja ei esita mõjuva põhjusega hankija antud tähtajaks kõrvaldamise aluste kontrollimiseks vajalikke dokumente või selgitusi esitatud dokumentide sisu kohta või selgitamist võimaldavaid andmeid või dokumente ja need andmed või dokumendid ei ole hankijale andmekogus olevate avalike andmete põhjal oluliste kulusuteta kättesaadavad, kõrvaldab hankija pakkuja riigihankest.*“;
- punkt 5.10 „*Hankija kvalifitseerib pakkujad, kelle kvalifikatsioon vastab riigihanke alusdokumentides sätestatud kvalifitseerimistingimustele ja jätab kvalifitseerimata pakkuja, kelle kvalifikatsioon ei vasta riigihanke alusdokumentides sätestatud kvalifitseerimistingimustele või kelle kvalifikatsiooni vastavust ei ole võimalik tõendada tähtaegselt esitatud dokumentide ja teabe põhjal.*“.

Hanke nr 282316 raames esitati 4 pakkumust, sh 2 pakkumust esitasid ühispakkujad Ampere Plus OÜ, Hiieko Romania S.R.L. (pakkumus nr 505794; edaspidi *pakkuja Ampere Plus OÜ*) ja SolarProf OÜ, KSM Projekt OÜ, Osaühing BetRec (pakkumus nr 507829; edaspidi *pakkuja SolarProf OÜ*).

Vastavalt 08.08.2024 kõrvaldamise aluste otsusele otsustas hankija kõrvaldada kinnituste alusel pakkuja Ampere Plus OÜ ühispakkuja Hiieko Romania S.R. põhjusel, et ühispakkuja andmeid ei

olnud võimalik kontrollida ja asukohariigi Rumeenia ametiasutuste poolt väljastatud tõendusdokumente pakkumusele lisatud ei ole. Vastavalt 08.08.2024 kvalifitseerimise otsusele otsustas hankija tõendite alusel mitte kvalifitseerida ühispakkuja Ampere Plus OÜ põhjusel, et ühispakkuja andmeid ei olnud võimalik kontrollida ja asukohariigi Rumeenia ametiasutuste poolt väljastatud tõendusdokumente pakkumusele lisatud ei ole. Samuti otsustas hankija tõendite alusel mitte kvalifitseerida pakkuja SolarProf OÜ, kuna hankedokumendi vormile vastavalt on jäetud esitamata vähemalt kaks hankeesemele sarnase ehitustöö töövõtulepingut, mille sisuks oli päikeseelektrisüsteemi rajamine peatöövõtjana. Kvalifitseerimise otsusest nähtuvalt on hankija teised 2 pakkujat kvalifitseerinud: pakkuja Elpec Energy OÜ kvalifitseeriti kinnituste alusel ja pakkuja Diotech OÜ kvalifitseeriti tõendite alusel.

Kambja Vallavalitsuse 08.08.2024 korralduse nr 468 „Riigihanke „SA Aarike Hooldekeskuse päikeseelektrijaama rajamine“ (viitenumber 282316) tulemuste kinnitamine“ kohaselt tunnistati pakkujate Ampere Plus OÜ ja SolarProf OÜ pakkumused vastavustingimustele mittevastavaks ja lükati tagasi põhjusel, et need ei vasta hanke alusdokumentides sätestatud alljärgnevatele tingimustele:

„2.1. Ampere Plus OÜ (registrikood 16553926) esitatud pakkumus ei vasta riigihanke alusdokumendis punkt 5 alapunkti 5.3 sätestatud tingimustele: Pakkuja viimase kolme lõppenud majandusaasta netokäive peab olema vähemalt 160 000 (üks sada kuuskümmend tuhat) eurot igal aastal.

2.2. SolarProf OÜ (registrikood 16552859) esitatud pakkumus ei vasta riigihanke alusdokumendis punkt 5 alapunkti 5.1 sätestatud tingimustele: Pakkuja peab olema hanketeate riiklikus riigihangete registris avaldamise kuupäevale eelneva 60 kuu jooksul nõuetekohaselt täitnud vähemalt kaks (2) hankeesemele sarnast ehitustöö töövõtulepingut.“.

Kuivõrd Kambja Vallavalitsuse korralduses nr 468 toodud otsused ei kattu hanke kõrvaldamise aluste, kvalifitseerimise ja vastavuse otsuste sisuga ning arvestades, et kvalifitseerimistingimustele mittevastavuse korral jäetakse pakkuja kvalifitseerimata, siis loeb rakendusüksus vallavalitsuse korralduses toodud pakkujate Ampere Plus OÜ ja SolarProf OÜ pakkumuste tagasi lükkamist eksituseks ja lähtub RHRi otsustest.

Hanke nr 282316 kontrolli raames tuvastas rakendusüksus, et pakkuja Ampere Plus OÜ on oma hankepassis välja toonud 2022. aasta netokäibe 12 450 eurot ja 2023. aasta netokäibe 1 527 967 eurot. 2022. aasta väikese netokäibe põhjuseks on asjaolu, et ettevõtte Ampere Plus OÜ on E-Äriregistrisse kantud 15.08.2022. Ampere Plus OÜ hankepassis on välja toonud kvalifitseerimise tingimustele 2 vastavat referentslepingut. Ühispakkuja Hiieko Romania S.R.L hankepassis esitatud andmetest lähtuvalt vastab ühispakkuja nõutud majandusliku ja finantsseisundi kvalifitseerimistingimusele (netokäibed: 2021. a käive 170 000 eurot, 2022. a käive 1 507 038 eurot ja 2023. a käive 845 600 eurot). Rakendusüksuse hinnangul vastab pakkuja Ampere Plus OÜ hankes seatud kvalifitseerimistingimustele. Ka juhul, kui Ampere Plus OÜ on tuginenud ühispakkuja Hiieko Romania S.R.L näitajatele, piisab hankepassis esitatud netokäibe andmete alusel pakkuja kvalifitseerimiseks, kuna viimase esitatud andmed vastavad kvalifitseerimistingimuses nõutud summale.

Pakkuja SolarProf OÜ on oma pakkumuses nr 507829 tuginenud ühispakkuja KSM Projekt OÜ poolt teostatud referentstöödele, kes on oma hankepassis välja toonud järgmised lepingute andmed: Hansuvälja PEJ, Pariisi küla, 490kW+ 60kW mikrotuulikute integreerimine PEJga. Kadrina Vald, Lääne-Viru maakond; Kivilaane PEJ, Arbavere küla, 490kW. Kadrina Vald, Lääne-Viru maakond; Laaripargi PEJ, Savalduma küla, 490kW, Tapa vald. Tööde teostamise ajavahemik on 1.02.2022-20.12.2023 ning lisatud tellija Freen OÜ kontaktandmed. Seega hankepassis esitatud andmete alusel vastab pakkuja SolarProf OÜ hankes seatud kvalifitseerimistingimustele.

Eeltoodust tulenevalt puudus hankijal hankepassides esitatud andmete põhjal alus kõrvaldada hankest ühispakkuja Hiiko Romania S.R.L ning jätta pakkujad Ampere Plus OÜ ja SolarProf OÜ kvalifitseerimata, mistõttu on hankija rikkunud RHS § 125 lg-t 5.

1.2 Toetuse saaja selgitused

Toetuse saaja esitas 08.10.2024 ühispakkuja Ampere Plus OÜ kvalifitseerimata jätmise osas järgmise selgituse: „*Hankes küsisime Pakkujate viimase kolme lõppenud majandusaasta (2021, 2022, 2023) netokäibe näitajat. Ampere Plus OÜ (16553926) tugines netokäibe näitaja tõendamisel ühispakkujale Hiiko Romania S.R.L. (RO42849908). Ühispakkuja andmeid võimalik kontrollida ei olnud, ühtegi asukohariigi Rumeenia ametiasutuste poolt väljastatud tõendusdokumenti pakkumusele lisatud ei olnud.*“.

14.11.2024 saadetud kirjas täpsustas hankija järgmist: „*Äriregistri andmetel Ampere Plus OÜ ei ole tegutsenud kolme aastat, mistõttu ei kvalifitseeritud. Hankepassis on Ampere Plus OÜ välja toonud 2022 ja 2023 majandusaasta netokäibed ja kinnituse teiste üksuste suutlikkusele toetumise kohta, kelleks on märgitud Hiiko Romania S.R.L., seetõttu leidsime, et Ampere Plus OÜ tugineb netokäibe osas ühispakkuja andmetele. Hiiko Romania S.R.L. elektrooniliselt kättesaadava teabe URL on alapunktides märgitud <https://riigihanked.riik.ee>. Hiiko Romania S.R.L. (RO42849908) kvalifitseerimata jätmise ja hankest kõrvaldamise põhjenduseks on võimaluse puudumine kontrollida ühispakkuja esitatud andmeid, kuna ettevõtte on registreeritud Rumeenias, ühtegi asukohariigi ametiasutuse või kolmandate isikute poolt väljastatud tõendit (keskmise töötasu tõend, äriregistri tunnistus, tõend riiklike maksude tasumise kohta, karistusregistri tõendid ettevõtte juhtorganite liikmete ja juriidilise isiku kohta jne) peale hankepassi ettevõtte ei esitanud. Kuna hankes osalenud teiste pakkujate andmeid oli võimalik kontrollida, siis tuginedes Kambja valla Riigihangete läbiviimise korrale, § 2. Hanke korraldamise üldpõhimõtted kohelda kõiki isikuid võrdselt, tegi vallavalitus kaalutlusotsuse ja Hiiko Romania S.R.L. poole hankepassis esitatud andmete kontrollimiseks vajalike tõendite saamiseks ei pöördunud.*“.

Rakendusüksuse viitele, et hankija ei ole pöördunud pakkuja poole saamaks ettevõtte Hiiko Romania S.R.L. kvalifitseerimistingimustele vastavuse osas tõendavaid dokumente ja on otsuse teinud hankepassi andmete põhjal, vastas toetuse saaja 12.12.2024 järgmist: „*Riigikohtu otsuse nr 3-3-1-24-13 teise lõigu kohaselt ei saa kvalifitseerimise tingimustele sisuliselt mittevastav pakkuja muutuda selgituste küsimise käigus vastavaks. Hankija ei nõudnud andmeid tagantjärele, sest see rikuks eelkõige pakkujate võrdse kohtlemise üldpõhimõtet (RHS § 3 p 2). Hankepass ei sisalda ainult hankest kõrvaldamise aluste puudumise ja kvalifitseerimistingimustele vastamise kohta kinnitusi, vaid ka informatsiooni, kuidas on hankijal võimalik neid kinnitusi kontrollida. Antud juhul Hiiko Romania S.R.L. (RO42849908) hankepassis see informatsioon puudus.*“.

Ühispakkuja SolarProf OÜ kvalifitseerimata jätmise osas selgitas hankija 08.10.2024 järgmist: „*Peapakkuja SolarProf OÜ (16552859) on äriregistri andmetel registreeritud 15.08.2022a. /.../ Kvalifitseerimistingimuse tõendamisel tugines peapakkuja ühispakkujale KSM Projekt OÜ (14600790), kelle vastavuse kirjelduses puudub hankes nõutud korrektne teave kahe hankeesemele sarnase ehitustöö töövõtulepingu kohta, et kontrolliprotsessi läbi viia.*“.

04.11.2024 saadetud kirjas täpsustas hankija, et kvalifitseerimistingimuse tõendamisel tugines peapakkuja ühispakkujale KSM Projekt OÜ-le, kelle vastavuse kirjelduses puudus hankes nõutud korrektne teave kahe hankeesemele sarnase ehitustöö töövõtulepingu kohta, et kontrolliprotsess läbi viia. Hankija selgitas, et hankepassis kinnitab SolarProf OÜ, et tugineb suutlikkuse tõendamisel KSM Projekt OÜ-le ja tehnilise ja kutsealane suutlikkuse tingimuse osas on SolarProf OÜ andmed puudulikud ja ebaselged. Ei ole ära toodud tingimuses nõutud pakkuja varasemalt teostatud kahe hankeesemele sarnase ehitustöö töövõtulepingut. Vastusena on ühele reale on kirjeldatud nimed, tähekombinatsioonid, numbrid, matemaatilised sümbolid. Lepingute andmed puuduvad (sealhulgas, nimetused, lepinguväärtus, lepinguperiood, kontaktisik). Hankija selgitas, et KSM Projekt OÜ ei kvalifitseerunud, kuna kvalifitseerimistingimused olid puudulikult täidetud.

Toetuse saaja selgitas, et kuna hankes osalenud teiste pakkujate hankepassides oli esitatud nõutud andmeid ja neid oli võimalik kontrollida, siis tuginedes Kambja valla Riigihangete läbiviimise korrale, § 2. Hanke korraldamise üldpõhimõtteid kohelda kõiki isikuid võrdselt, tegi vallavalitus kaalutusotsuse ja KSM Projekt OÜ ja Osaühing BetRec poole täiendava teabe, lisadokumentide saamiseks ei pöördunud.

Rakendusüksuse märkusele, et hankepassi andmete põhjal ei ole ühispakkuja SolarProf OÜ kvalifitseerimata jätmine põhjendatud, selgitas hankija, viidates Riigikohtu 3-3-124-13 otsuse teisele lõigule, et kvalifitseerimise tingimustele sisuliselt mittevastav pakkuja ei saa muutuda selgituste küsimise käigus vastavaks ja et hankija ei nõudnud andmeid tagantjärele, sest see rikuks eelkõige pakkujate võrdse kohtlemise üldpõhimõtet (RHS § 3 p 2). Hankija KSM Projekt OÜ poolt esitatud hankepassi ebaselgelt täidetud kvalifitseerimistingimuste osast esitatud tingimustele vastavust välja ei lugenud ja hoidus subjektiivsest tõlgendusest.

1.3 Rakendusüksuse seisukoht ja õiguslik põhjendus

Rakendusüksuse hinnangul ei muuda toetuse saaja selgitused käesoleva rikkumise asjaolusid ega järeldusi ning ei anna alust finantskorrektsioonist loobumiseks.

RHS § 125 lõike 5 kohaselt peab hankija lihthankemenetluse läbiviimisel järgima RHS 1. peatükis sätestatud, seega ka §-s 3 sätestatud riigihanke korraldamise üldpõhimõtteid. RHS § 3 punkti 1 järgi peab hankija tegutsema riigihanke korraldamisel mh läbipaistvalt ja kontrollitavalt ning punkti 2 järgi peab hankija võrdselt kohtlema kõiki isikuid, kelle elu- või asukoht on Eestis, mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis, muus Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigis või Maailma Kaubandusorganisatsiooni riigihankelepinguga ühinenud riigis. Selleks, et hankelepingu sõlmimine oleks kooskõlas RHS § 3 p-des 1 ja 2 sätestatud riigihanke korraldamise üldpõhimõtetega, tuleb hankeleping sõlmida pakkujaga, kes vastab kehtestatud kvalifitseerimistingimustele.

Rakendusüksus leiab, et ühispakkuja Hiieko Romania S.R.L hankepassis esitatud andmete alusel puudus hankijal alus ühispakkuja hankest kõrvaldada.

Hankija on lihthankes seadnud pakkujatele kohustuslikuks esitada hankepass. RHS § 104 lõike 1 kohaselt nõuab hankija ettevõtjalt tema kinnitusi sisaldava hankepassi esitamist esialgse tõendina muuhulgas selle kohta, et tal kõrvaldamise alused puuduvad. Lõike 2 punkti 1 kohaselt peab hankepass sisaldama ettevõtja kinnitust, et ta ei vasta ühelegi § 95 lõikes 1 või 4 sätestatud tingimusele. Seega asendab hankepass esialgselt kõrvaldamise aluste puudumist, kvalifitseerimistingimustele vastavust ja taotlejate arvu piiramiseks ette nähtud tingimustele vastavust tõendavat dokumentatsiooni. Dokumendid tuleb esitada alles siis, kui hankija neid nõuab (RHS § 104 lg 7) või kui pakkumus osutub edukaks (§ 104 lg 8).

Ühispakkuja Hiieko Romania S.R.L. on oma hankepassis kinnitanud kõrvaldamise aluste puudumist ning hankija ei ole kontrolli raames tuvastanud, et pakkuja hankepassis märgitud informatsioon ei vasta tõele. Seega tuli hankijal aktsepteerida ühispakkuja hankepassis esitatud andmeid. Kahtluse korral oli hankijal võimalus küsida pakkujalt endalt selgitust ja vastavaid tõendusdokumente või pöörduda pädeva ametiasutuse poole, mida hankija aga pole teinud. Seega ei ole põhjendatud hankija otsus ühispakkuja Hiieko Romania S.R.L hankest kõrvaldamise osas põhjusel, et pakkuja andmeid ei ole võimalik kontrollida ja puudusid vastavad asukohariigi tõendusdokumendid.

Rakendusüksus leiab, et mõlemad ühispakkujad Ampere Plus OÜ ja SolarProf OÜ vastasid kvalifitseerimistingimuses seatud pakkuja majandusliku- ja finantsseisundi nõudele, mille kohaselt pakkuja viimase kolme lõppenud majandusaasta (2021, 2022, 2023) netokäive peab olema vähemalt 160 000 eurot igal aastal.

RHS § 100 lg 1 punkti 4 kohaselt võib hankija nõuda pakkuja majandusliku ja finantsseisundi kvalifitseerimise tingimustele vastavuse kontrollimiseks andmeid pakkuja või taotleja kogu majandustegevuse netokäibe kohta või netokäibe kohta hankelepinguga seotud valdkonnas või selle esemele vastavas osas kuni viimase kolme riigihanke algamise ajaks lõppenud majandusaasta jooksul, sõltuvalt pakkuja või taotleja asutamise või äritegevuse alguse kuupäevast ja nõutud minimaalse aastakäibe, sealhulgas hankelepingu valdkonnas nõutud minimaalse aastakäibe andmete olemasolust.

Ühispakkuja Ampere Plus OÜ pakkumuses on mõlemad ettevõtted oma hankepassides netokäibed märkinud. Ettevõtte Ampere Plus OÜ esimene täis majandusaasta on 2023, netokäibega 1 527 967 eurot, mis näitab oluliselt kõrgemat majanduslikku ja finantsseisundit kui hankes kehtestatud oli. Kuna ettevõtte asutati 15.08.2022, ei saa hankija küsida andmeid perioodi kohta, kus ettevõtet veel loodud polnud. Rahandusministeerium on rubriigis „KKK¹“ selgitanud, et „*Kui pakkuja äritegevuse alustamisest ei ole veel möödunud ajavahemikku, mille suhtes hankija on netokäibe nõude kehtestanud, siis on see objektiivne asjaolu ning hankija peab pakkuja kvalifitseerima, kui tema netokäive on asutamise või äritegevuse algusest igal majandusaastal olnud hanketeates nõutud suuruses.*“. Ka juhul, kui nõustuda hankija selgitusega, et Ampere Plus OÜ on tuginenud Hiieko Romania S.R.L näitajatele, siis piisab Hiieko Romania S.R.L hankepassis esitatud andmetest ühispakkuja kvalifitseerimiseks, kuna ühispakkuja esitatud andmed vastavad nõutud tingimusele. Kui välismaise ettevõtja puhul ei ole majandusaasta aruanded avalikud või mingil muul põhjusel kättesaadavad, pidi hankija kvalifitseerima ettevõtja tema enda poolt hankepassis esitatud andmete alusel. Ettevõtte Hiieko Romania S.R.L esitatud andmete osas ei ole hankija vastavaid andmeid küsinud ega sisulist kontrolli läbi viinud. Seega leiab rakendusüksus, et hankijal puudus alus kõrvaldada ühispakkuja Hiieko Romania S.R.L hankest ja jätta pakkuja Ampere Plus OÜ kvalifitseerimata.

Hankija poolt pakkuja tehnilise ja kutsealase pädevuse kontrollimiseks seatud kvalifitseerimise tingimuse kohaselt pidi pakkuja olema hanketeate riiklikus riigihangete registris avaldamise kuupäevale eelneva 60 kuu jooksul täitnud vähemalt 2 hankeesemele sarnast ehitustöö töövõtulepingut (vähemalt päikesepaneelide installeeritava võimsusega 40 kW või enam päikeseelektrisüsteemi rajamine ehitustööde peatöövõtjana).

Pakkuja SolarProf OÜ on oma pakkumuses nr 507829 tuginenud KSM Projekt OÜ poolt teostatud referentstöödele, kes hankepassis välja toodud lepingute andmete järgi vastab nõutud referentstingimusele. Ühispakkuja on märkinud samal perioodil teostatud kolm kvalifitseerimistingimusele vastavat referentslepingut, millede puhul on tegemist sama tellijaga ja samade kontaktandmetega. Kuna kõik tingimuses nõutud andmed olid KSM Projekt OÜ hankepassiga esitatud, ei saa nõustuda hankija selgitusega, et pakkuja on vastusena ühele reale märkinud nimed, tähekombinatsioonid, numbrid, matemaatilised sümbolid ja et lepingute andmed puuduvad (sh nimetused, lepinguväärtus, lepinguperiood, kontaktisik). Rakendusüksus juhib hankija tähelepanu sellele, et antud tingimuses ei nõutud üldse lepingu väärtuse ära toomist, mistõttu sellekohane hankija etteheide on juba tingimusest endast tulenevalt alusetu. Seega leiab rakendusüksus, et hankijal puudus alus jätta ühispakkuja SolarProf OÜ kvalifitseerimata.

Kuna hankija on hankedokumentides ette näinud, et pakkuja esitab esialgse tõendina sõlmitud ja nõuetekohaselt täidetud lepingute andmed hankepassis, siis võis hankija tingimuse esmasel kontrollimisel piirdudagi kitsalt nende kinnituste ja/või nendes toodud andmetega. Seega pakkujate võrdse kohtlemise eesmärgil tuli hankijal pakkuja kvalifitseerida hankepassis esitatud andmete alusel. Rakendusüksus on seisukohal, et Solarprof OÜ ühispakkumuses sisaldasid hankepassid nõutud andmeid ning ka hankes osalenud ülejäänud kahe pakkuja puhul on hankija teinud kvalifitseerimise otsuse lähtuvalt pakkujate hankepassis esitatud andmetest ja kinnitustest.

¹ <https://fin.ee/riigihanked-riigiabi-osalused/riigihanked/korduma-kippuvad-kusimused#hankemenetlusest-kor>

RHS § 3 punktis 1 kirjeldatud läbipaistvuse ja kontrollitavuse põhimõtte eesmärk on, et pakkujad teaksid täpselt hanke tingimusi ning et menetlus ise oleks läbipaistev ja kontrollitav toetuse andjate ning pädevate asutuste poolt. Seadusandja on muu hulgas rõhutanud, et riigihanke menetlus peab olema läbi viidud selgete ja üheste reeglite alusel, mille järgimine on nii sisu kui ka vormi poolest tagantjärei tuvastatav. RHS § 3 punktis 2 sätestatud isikute võrdse kohtlemise põhimõtte tähendab seda, et toetuse saaja ei tohi luua ühelegi võimalikule pakkujale soodsamat olukorda. Võrdse kohtlemise põhimõtte eeldab, et samadel asjaoludel koheldakse kõiki isikuid ühtemoodi.

Kohtuasjades nr C-42/13 ja C-496/99 on Euroopa Kohus rõhutanud, et hankemenetluse võrdse kohtlemise ja läbipaistvuse põhimõtetega seondub hankija kohustus rangelt kinni pidada just hankija enda kindlaksmääratud tingimustest. Hankija on enda poolt kehtestatud hanketingimustega seotud ega saa asuda kõnealuseid tingimusi hankemenetluse hilisemas etapis pärast pakkumuste esitamise tähtpäeva möödumist muutma või laiendama.

Tulenevalt eeltoodust ei oleks hankija tohtinud ühispakkujat Hiieko Romania S.R.L. hankest kõrvaldada, kuna hankepassis esitatud kinnituste alusel puudusid ettevõtte kõrvaldamise alused. Samuti ei esinenud alust jätta kvalifitseerimata pakkujad Ampere Plus OÜ ja SolarProf OÜ, kuna hankepassis esitatud andmete ja kinnituste alusel vastasid pakkujad riigihanke alusdokumentides kehtestatud tingimustele. Rakendusüksusele ei ole teada, et pakkujad poleks vastanud ka sisuliselt seatud tingimustele. Sellega on toetuse saaja rikkunud RHS § 3 punktides 1 ja 2 sätestatud riigihanke korraldamise üldpõhimõtteid ning RHS § 125 lõiget 5.

1.4 Rikkumisele kohaldatav finantskorrektsiooni määr 25%

ÜM2022 § 34 lg 1 punkti 2 kohaselt teeb rakendusüksus finantskorrektsiooni otsuse, kui toetuse saamisega seotud kohustust või nõuet ei täideta osaliselt või täielikult ja see on mõjutanud kulu abikõlblikkust.

ÜM2022 § 35 lg 1 sätestab, kui finantskorrektsiooni otsuse tegemisel ei ole võimalik kohustuse või nõude täitmata jätmise laadist tulenevalt selle rahalise mõju suurust hinnata, kuid esineb põhjendatud oht, et täitmata jätmine on toonud kaasa rahalise mõju, vähendatakse toetust sõltuvalt rikkumise raskusest 2, 5, 10, 25, 50, 75 või 100 protsenti tegevusele eraldatud toetusest sõltuvalt asjaolude mõjust kulu abikõlblikkusele, välja arvatud juhul, kui ÜM2022-s on sätestatud teisiti.

ÜM2022 § 36 alusel kohaldatakse riigihankega seotud rikkumise korral ÜM2014 § 21 lõiget 1¹ ja §-e 22–22⁸.

Otsuse punktis 1.1 käsitletud RHS-i rikkumise osas esinevad ÜM2014 §-s 22⁸ nimetatud asjaolud, mille kohaselt, kui alla riigihanke piirmäära riigihanke korraldamisel rikutakse riigihangete seadust, kohaldatakse sõltuvalt rikkumise raskusest ja ulatusest rikkumisega seotud hankelepingu osale § 21 lõikes 1 nimetatud finantskorrektsiooni määra 2, 5, 10 või 25 protsenti, välja arvatud juhul, kui rikkumine on üksnes formaalne.

Rakendusüksuse hinnangul on käesolevas otsuses kirjeldatud rikkumise olulisust ja raskust hinnates proportsionaalne rakendada kõige rangemat finantskorrektsiooni määra ning peab põhjendatuks vähendada hanke nr 282316 alusel tekkinud abikõlblikku kulu 25 protsendi võrra.

Finantskorrektsiooni määra kaalumisel on rakendusüksus võtnud arvesse, et kui hankija oleks järginud lihthanke alusdokumendis sätestatud lihthanke korda, oleks hanketulemus olnud teistsugune. Tegemist on rikkumisega, mis muudab hankemenetluse tulemust, olles seetõttu loomult kõige raskemaks rikkumiseks, millele ei ole põhjendatud rakendada 25-protsendist väiksemat korrektiooni. Rakendusüksus arvestas korrektiooni määramisel ka asjaolu, et eduka pakkumuse ja kõige madalama pakkumuse hinnavahe (14 268 eurot) vastab 25%lisele

finantskorrektsiooni määrale. Rakendusüksus märgib, et analoogse rikkumise puhul avatud hankemenetlusega hankes on tegemist ÜM2014 § 22³ lõikes 5 nimetatud rikkumisega, millele peab rakendusüksus põhjendatuks ning rikkumise raskuse ja ulatusega proportsionaalseks kohaldada üldjuhul 25-protsendilist finantskorrektsiooni määra.

Kirjeldatud rikkumine on muu hulgas kaasa toonud RHS §-s 3 sätestatud hanke läbipaistvuse ning isikute võrdse kohtlemise põhimõtete riive. Ühendmääruse seletuskirjas on väljendatud seisukohta, et RHS §-s 3 nimetatud üldpõhimõtete olulise riive korral tuleb eelduslikult rakendada üldjuhul 25% finantskorrektsiooni määra. Järelikult peab seadusandja RHS § 3 üldpõhimõtete rikkumist piisavalt oluliseks puuduseks, et selle esinemisel rakendada kõrgeimat määra, mistõttu ei saa toetuse saajal tekkida eelkirjeldatu valguses õigustatud ootust, et RHS § 3 üldpõhimõtete mittejärgimise korral peaks rakendatav finantskorrektsiooni määr 25 protsendist madalam olema.

Rakendusüksus on hinnanud käesoleva rikkumise asjaolusid üksikasjalikult ning on seisukohal, et praegusel juhul ei esine selliseid erandlikke ja kaalukaid asjaolusid, mis võimaldaksid otsuse punktis 1.1 kirjeldatud rikkumise osas rakendada 25%-st madalamat määra, **mistõttu kohaldab rakendusüksus rikkumisega seotud hankelepingle 25%-list finantskorrektsiooni määra.**

Rakendusüksus selgitab, et riigihangete rikkumiste korral ei ole üldjuhul võimalik konkreetset kahjusummat välja arvutada, kuna tegemist on potentsiaalse ja teoreetilise (kaudse) kahjuga, mis võib tekkida õigusnormi rikkumisel ja konkreetsete asjaolude põhjal loetakse rikkumine tõendatuks. Euroopa Liidu eelarvet kahjustav mõju seisneb muu hulgas ka selles, et riigihangete reeglite täiemahuline järgimine on üheks toetuse algselt ettenähtud mahus andmise tingimuseks, kuivõrd selle nõude täitmine kaitseb liidus kokkulepitud olulisi väärtusi (Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 2), mille tagamine on Euroopa Liidu prioriteet. Riigihankenõuete täitmata jätmisel või osalisel täitmisel ei ole põhjendatud maksta toetust taotluse rahastamise otsuses sätestatud algses mahus, kuivõrd toetuse andja ei saa kokkulepitud tingimustel vastusooritust. Euroopa Kohtu praktikas (nt C-743/18) loetakse, et toetuse täiemahuline andmine olukorras, kus vastusooritus ei vasta enam kokkulepitud tingimustele, kahjustatakse põhjendamatult liidu eelarvet.

Sellest tulenevalt on Euroopa Kohus leidnud (nt kohtuasjades nr C-743/18 ja C 406/14), et hanketingimuste rikkumise korral ei ole konkreetse finantsmõju tõendamine nõutav ja see ei pea olema nähtav. Piisab sellest, kui asjasse puutuva fondi eelarve mõjutamise võimalus ei ole välistatud.

1.5 Finantskorrektsiooni summa ja projekti eelarve vähendamine

Hetkel ei ole projektis kajastatud hanke nr 282316 alusel tekkinud kulusid. Juhul kui toetuse saaja esitab hiljem hüvitamiseks hankega nr 282316 seotud kulusid, siis lähtudes otsuse punktist 1.3 ning ÜM2014 §-st 22⁸ loeb rakendusüksus hankega seotud kuludest 25% mitteabikõlblikuks.

ÜM2022 § 37 lõike 3 kohaselt vähendatakse finantskorrektsiooni otsuse tegemisel toetust ning omafinantseeringut vastavalt makse tegemise ajal kehtivale toetuse proportsioonile.

2. Toetuse saaja ärakuulamisõiguse tagamine

Haldusmenetluse seaduse (edaspidi *HMS*) § 40 lõikest 1 tulenevalt peab enne haldusakti andmist haldusorgan andma menetlusosalisele võimaluse esitada kirjalikus, suulises või muus sobivas vormis asja kohta oma arvamus ja vastuväited. Rakendusüksus edastas 21.03.2025 toetuse saajale finantskorrektsiooni otsuse eelnõu, paludes esitada omapoolne seisukoht antud otsuse kohta hiljemalt 04.04.2025. Toetuse saaja vastas 05.04.2025, et Kambja Vallavalitsus jääb oma eelnevalt avaldatud seisukohtade juurde ja palub võrdse kohtlemise põhimõttest lähtuvalt finantskorrektsiooni mitte kohaldada.

Rakendusüksus juhib veelkord tähelepanu asjaolule, et käesoleval juhul ei ole hankija käitunud riigihanke läbiviimisel läbipaistvalt ning on kohaldanud riigihanke alusdokumentides avaldatud tingimusi menetluse kestel teisiti. Hankija on kõrvaldanud hankest ühispakkuja Hiieko Romania S.R.L ning jätnud pakkujad Ampere Plus OÜ ja SolarProf OÜ kvalifitseerimata, kuigi hankepassis esitatud andmete ja kinnituste alusel vastasid pakkujad riigihanke alusdokumentides kehtestatud tingimustele. Sellega on hankija rikkunud riigihanke korraldamise üldpõhimõtteid ja lihthanke korraldamise nõudeid, mis võis mõjutada fondidest rahastatava projekti toetuse suurust.

3. Otsuse resolutsioon

Võttes arvesse eelkirjeldatud asjaolud ja põhjendused ning tuginedes käesolevas otsuses väljatoodud õiguslikele alustele, rakendusüksus

otsustab:

1. lugeda projekti „Tartumaa roheenergeetika kompetentsikeskuse loomine“ raames mitteabikõlblikuks 25% hankega nr 282316 seotud abikõlblikest kuludest;
2. vähendada järgnevates kuludokumentides käesoleva otsuse punkti 1 alusel hüvitamiseks esitatud hankega nr 252316 seotud kulusid 25% võrra, millele vastavalt väheneb ka projekti eelarve.

Otsuse peale on õigus esitada ÜSS § 31 lg 1, § 32 lg 3 ja haldusmenetluse seaduse § 75 kohaselt vaie rakendusüksusele 30 päeva jooksul, arvates päevast, mil isik sai või oleks pidanud otsusest teada saama.

(allkirjastatud digitaalselt)

Tiina Sams
toetuste rakendamise osakonna juhataja

Koostaja: Liivika Põder
5917 7036
Liivika.Poder@rtk.ee